IR-REFERENZI BIBLIĊI FL-ENĊIKLIKA "LUMEN FIDEI" (2)

Marcello Ghirlando ofm

Jekk ma Temmnux, ma Tifhmux

It-Tieni Kapitlu, "Jekk ma Temmnux, ma Tifhmux" (Is 7: 9) huwa maqsum f'sitt sezzjonijiet b'dawn it-titli: Fidi u verità (23-25), Għarfien tal-verità u mħabba (26-28), Il-fidi bħala smigħ u viżjoni (29-31), Id-djalogu bejn fidi u raġuni (32-34), Il-fidi u t-tiftix ta' Alla (35) u Fidi u teoloġija (36).

Il-Papa jdaħħalna f'dan it-tieni kapitlu tal-Enċiklika billi juri r-rabta sfiqa li hemm bejn il-fidi u l-verità, il-verità ta' min joqgħod fuqha ta' Alla, il-presenza fidila tiegħu matul l-istorja. Il-Papa jisħaq li "l-fidi mingħajr il-verità, ma ssalvax, ma tiżgurax il-passi tagħna. Tibqa' ħrafa sabiħa, il-projezzjoni ta' xewqatna għall-hena"(24). Ir-rabta tal-fidi mal-verità hija llum meħtieġa aktar minn qatt qabel, sewwasew minħabba l-kriżi tal-verità li ninsabu fiha". Fil-kultura ta' żmienna hemm it-tendenza li tintlaqa' biss bħala verità dik tat-teknoloġija, jiġifieri hu milqugħ bħala veru dak biss li l-bniedem iseħħlu jibni u jkejjel bix-xjenza tiegħu jonkella il-veritajiet tal-individwu li ma jiswewx għall-oħrajn u għall-ġid komuni. "Il-verità l-kbira, il-verità li tfisser il-ħajja personali u soċjali flimkien, iħarsu lejha b'suspett", għaliex tissieħeb b'mod żbaljat mal-forom tat-totalitariżmu tas-seklu għoxrin. Dan jista' joħloq, kif isejjaħlu l-Papa, "l-amnesija l-kbira tad-dinja ta' żmienna" li trawwem ir-relativiżmu u, fil-biża' tal fanatiżmu tnessi il-kwistjoni tal-verità, il-mistoqsija fuq il-bidu ta' kollox, li fid-dawl tagħha biss nistgħu "naraw il-quċċata u s-sens tat-triq li nimxu flimkien"(25).

L-Enċiklika tgħaddi mbagħad biex turi r-rabta bejn il-fidi u l-imħabba. Mhijiex l-imħabba ridotta għal sentiment li jiġi u jmur, iżda l-imħabba kbira ta' Alla li tibdilna minn ġewwa u tagħtina għajnejn ġodda biex naraw ir-realtà. Jekk il-fidi hija marbuta mal-verità u l-imħabba, mela "l-imħabba u l-verità ma jistgħux jinfirdu" (27), għaliex hija biss l-imħabba vera li tiflaħ għal prova taż-żmien u ssir l-għajn tal-għarfien.

L-għarfien tal-fidi, li fil-Bibbja jiġi ppreżentat bħala smigħ u viżjoni, jitwieled mill-imħabba kollha fedeltà ta' Alla; b'hekk il-verità u l-fedeltà huma marbuta flimkien. Il-verità li turi l-fidi hija verità li ssib l-għeruq tagħha fil-laqgħa mal-Kristu nkarnat, li bil-miġja tiegħu fostna, messna u tagħna l-grazzja tiegħu li tbiddel il-qlub tagħna. "Bl-Inkarnazzjoni tiegħu, bil-miġja tiegħu fostna, Ġesù messna, u permezz tas-Sagramenti, illum ukoll imissna: b'dan il-mod, huwa u jbiddel qalbna, ħalliena u jħallina nagħrfuh u nistqarruh bħala Bin Alla" (31).

L-Enċiklika tgħaddi biex tagħmel riflessjoni fuq id-djalogu bejn il-fidi u r-raġuni, fuq il-verità fid-dinja tal-lum, li spiss hija ridotta għal dik li tissejjaħ "awtentiċità suġġettiva"; bħal donnu l-idea ta' verità komuni "tbeżżagħna, għaliex nidentifikawha mal-impożizzjoni intransiġenti tat-totalitariżmi". Iżda jekk il-verità hi l-verità tal-imħabba, "jekk hi l-verità li toħroġ mil-laqgħa personali mal-ieħor u mal-oħrajn, hi tibqa' ħielsa mill-għeluq fl-individwu u tista' tkun parti mill-ġid komuni"(34). Il-verità tal-imħabba ta' Alla ma tiġix imposta bil-vjolenza, ma tgħattanx lill-individwu. Il-fidi mhijiex intransiġenti, min jemmen mhuwiex arroganti; il-fidi tagħmel min jemmen umli, miftuħ għall-għajxien mal-oħrajn u għad-djalogu.

Il-verità u d-dawl tal-fidi twassal għad-djalogu: id-djalogu max-xjenza, għax tqajjem is-sens kritiku u tiftaħ l-orizzonti tar-raġuni, fl-istagħġib għall-ġmiel tal-ħolqien; fid-djalogu bejn ir-reliġjonijiet, għaliex il-Kristjaneżmu joffri l-kontribut tiegħu; fid-djalogu ma' dawk li ma jemmnux u li jfittxu l-verità - "daqskemm jinfetħu għall-imħabba b'qalb sinċiera u jibdew jimxu b'dak id-dawl li jseħħilhom jiġbru, huma diġà qed jgħixu, bla ma jafu, fit-triq lejn il-fidi" (35).

Dan it-tieni kapitlu jagħlaq billi jitħaddet fil-qosor dwar it-teologija. It-teoloġija hija impossibbli mingħajr id-don tal-fidi; Alla mhuwiex oġġett imma s-Suġġett li jirrivela u jgħarraf lilu nnfisu. It-teoloġija hija parteċipazzjoni fil-għarfien li Alla għandu tiegħu nnifsu. It-teoloġija hija għall-qadi tal-fidi Nisranija; hija "taqsam

il-forma ekkleżjali tal-fidi u, billi tgħix bl-istess fini, ma tqisx il-Maġisteru tal-Papa u tal-Isqfijiet f'għaqda miegħu bħala xi ħaġa barranija, limitu għal-libertà tagħha iżda bil-maqlub, bħala wieħed mill-waqtiet ġewwiena tagħha, li jibnuha" (36).

Referenżi Bibliċi

F'dan it-Tieni Kapitlu tal-Lumen Fidei, il-Papa jagħmel tnejn u għoxrin referenza biblika. Mill-Antik Testment insibu żewġ referenzi mill-Ktieb ta' Isaija u oħra mill-Għanja tal-Għanjiet. Hemm għaxar referenzi għall-Vanġelu ta' San Ġwann u waħda għal dak ta' San Luqa u ta' San Mattew. Hemm erba' referenzi għall-Ittra lir-Rumani u tlieta għall-Ittra lil-Lhud. Nerġgħu nsegwu dawn ir-referenzi li jgħinuna nerġgħu ntennu xi ideat importanti tal-Enċiklika fuq id-Dawl tal-Fidi.

Fidi u Verità

L-ewwel referenza biblika hija għall-Ktieb tal-Profeta Isaija, referenza li tinsab ukoll fit-titlu tal-kapitlu: "Jekk ma temmnux, ma tifhmux" (7: 9). Interessanti ħafna hija l-ispjegazzjoni li jagħti l-Papa meta joħroġ id-differenza li hemm bejn dak li jgħid it-test Lhudi u li jiġi tradott "Jekk ma temmnux, ma tibqgħux sħaħ" u t-traduzzzjoni Griega msejħa "tas-Sebgħin" (*Septuaginta*) li tittraduci "Jekk ma temmnux, ma tifhmux". Din hija kelma li l-Profeta Isaija jgħaddi lis-Sultan Aħaż li, fil-biża' tiegħu, ried jafda fil-qawwa tal-Assirja. Isaija jħeġġu jafda f'Alla, il-blata li ma titħarrikx: "Billi Alla tista' torbot fuqu, jagħmel sens li jkollok il-fidi fih, tibni s-sikurezza tiegħek fuq Kelmtu" (23). "Ma tibqgħux sħaħ/ma tifhmux" mhumiex kuntradittorji: "Is-sħuħija li Isaija jwiegħed lis-sultan tiftiehem, infatti, bħala *għarfien* tal-għemil ta' Alla u tal-għaqda li jagħti lil ħajjet il-bniedem u lill-istorja tal-poplu. Il-profeta jisfida lis-sultan u lilna biex nifhmu t-triqat tal-Mulej, huwa u jsib fil-fedeltà ta' Alla l-pjan għaref li jmexxi ż-żminijiet" (23). Il-frott ta' dan ir-raġunament ikompli jagħtih il-Papa li jiġbed il-konklużjoni u jistqarr: "il-

bniedem jeħtieġ l-għarfien, jeħtieġ il-verità, għaliex mingħajrha ma jiqafx, ma jimxix 'il quddiem. Il-fidi mingħajr il-verità, ma ssalvax, ma tiżgurax il-passi tagħna…minħabba r-rabta sfiqa tagħha mal-verità, il-fidi taf tagħti dawl ġdid… tara aktar fil-bogħod, għax tifhem l-għemil ta' Alla li hu fidil lejn l-alleanza tiegħu u lejn il-wegħdiet tiegħu" (24).

U biex ifakkar il-fedeltà ta' Alla, il-Papa jagħmel referenza oħra għall-Profeta Isaija (65: 16) li jsejjaħ lil Alla "Alla-Ammen" darbtejn. Il-verżjoni Maltija tal-Għaqda Biblika hekk tittraduċi dan il-vers: "Min jitbierek fuq l-art, jitbierek b'Alla tal-verità. U b'Alla tassewwa jaħlef min jaħlef fuq l-art…"

Għarfien tal-verità u mħabba

Hawnhekk il-Papa jagħmel mistoqsija biex jintroduċi d-diskors tiegħu dwar l-għarfien tal-verità u l-imħabba: "Tista' l-fidi Nisranija tagħti servizz lill-ġid komuni dwar il-mod tajjeb kif nifhmu l-verità?" It-tweġiba jagħtiha billi jagħmel referenza u jikkumenta espressjoni ta' San Pawl fl-Ittra lir-Rumani: "Wieħed jemmen f'qalbu" (10: 10). Interessanti niftakru li din l-espressjoni tinsab fil-qalba tad-diskussjoni li Pawlu jagħmel fil-Kapitli 9-11 fl-Ittra lir-Rumani fuq in-nuqqas ta' twemmin u -salvazzjoni tal-poplu Lhudi, il-poplu tiegħu. Fil-kapitlu 10 jisħaq fuq it-tema li s-salvazzjoni hija miftuħa għal kulħadd. B'din ir-referenza biblika l-Papa jagħmel raġunament sabiħ ħafna u jorbot il-fidi mal-imħabba.

"Il-qalb, fil-Bibbja, hija l-qalba tal-bniedem, fejn jiltaqgħu d-dimensjonijiet kollha tiegħu: il-ġisem u r-ruħ; il-ġewwieni tal-persuna u l-ftuħ tagħha għad-dinja u għall-oħrajn; l-intellett, ir-rieda, l-affettività. Jekk il-qalb għandha l-ħila żżomm flimkien dawn id-dimensjonijiet, hu għaliex hi l-post fejn ninfetħu għall-verità u għall-imħabba u nħalluhom imissuna u jbiddluna fil-profond. Il-fidi tbiddel il-persuna sħiħa, għaliex hija tiftaħna għall-imħabba. Hu f'din in-nisġa tal-fidi mal-imħabba li wieħed jifhem l-għamla ta' għarfien tal-fidi, il-qawwa tagħha li tikkonvinċi, il-ħila tagħha li ddawwal il-passi tagħna. Il-fidi tagħraf għaliex hi marbuta mal-imħabba, għaliex l-imħabba nfisha twassal għad-dawl. L-għarfien tal-fidi hu dak li jitwieled meta nirċievu l-imħabba kbira ta' Alla li tbiddilna minn ġewwa u tagħtina għajnejn ġodda biex naraw ir-realtà" (26).

Referenza biblika meħuda mill-Kummentarju ta' Guliermu ta' Saint Thierry fuq l-Għanja tal-Għanjiet, "Għajnejk huma għajnejn ta' ħamiema" (1: 5) iseddaq id-diskors tal-Papa li fi kliem Guliermu, "il-par għajnejn huma r-raġuni li temmen u l-imħabba, li jsiru għajn waħda biex jikkuntemplaw lil Alla, meta l-intellett isir 'intellett ta' mħabba mudwala'" (27). Hawnhekk ta' min ifakkar kemm il-Ktieb tal-Għanja tal-Għanjiet, din l-għanja spirtu pront bejn żewġ namrati, intuża biex jidħol fil-misteru tal-ġmiel tal-imħabba bejn Alla u l-ħlejjaq tiegħu.

Il-fidi bħala smigħ u viżjoni

Fin-numru 39 il-Papa jerġa' jagħmel tliet referenzi bibliċi għall-Ittra lir-Rumani biex jagħti raġun għall-istqarrija tiegħu: "Sewwasew għaliex l-għarfien tal-fidi hu marbut mal-alleanza ta' Alla fidil, li jinseġ rabta ta' mħabba mal-bniedem u jkellmu, huwa ppreżentat bħala smigħ, hu marbut mas-sens tas-smigħ". Hu għalhekk li Pawlu jgħid: "Il-fidi tiġi mis-smigħ" (10: 17). Erġajna fil-kap 10 tal-Ittra , kap li fih Pawlu jitkellem mill-universalità tal-fidwa fil-kuntest tad-diskors li jagħmel fuq in-nuqqas ta' twemmin u l-fidwa ta' ġensu. Il-Papa jerġa' jagħmel referenza għall-Ittra lir-Rumani biex ifakkar li jekk il-fidi tiġi mis-smigħ, fil-konkret min jemmen jidħol f'dik li Pawlu jsejjaħ "l-ubbidjenza tal-fidi". Is-sejħa tal-ġnus

għall-ubbidjenza tal-fidi hija l-missjoni ta' Pawlu, kif juri biċ-ċar fl-introduzzjoni solenni tal-ittra: "Bih aħna rċevejna l-grazzja tal-appostolat biex inwasslu għall-ubbidjenza tal-fidi l-bnedmin fost il-ġnus kollha għall-ġieħ ta' ismu" (1: 5); huwa l-pjan ta' Alla li jwassal il-ġnus għall-ubbidjenza tal-fidi, kif igħanni Pawlu fl-aħħar innu ta' radd il-ħajr li bih jagħlaq l-ittra(il-Papa jagħmel referenza għal 16: 26 biss, imma se nġib l-innu kollu tal-vrus 25-27): "Lil Alla li għandu l-qawwa li jwettaqkom fl-Evanġelju li nħabbar jien, jien u nxandar lil Ġesù Kristu, skont ir-rivelazzjoni tal-misteru li kien moħbi fis-skiet tal-eternità; lil dan Alla li issa rrivelalna dan il-misteru, u għarrfu lill-ġnus bil-Kitba tal-Profeti, skont l-ordni tiegħu, Alla ta' dejjem, biex iwassalhom għall-ubbidjenza tal-fidi; lil dan Alla, waħdu fl-għerf, il-glorja għal dejjem ta' dejjem b'Ġesù Kristu. Ammen". Dan jikkonferma l-kelma tal-Enċiklika: "L-għarfien marbut mal-kelma hu dejjem għarfien personali, li jagħraf il-leħen, jinfetaħ għalih ħieles u jimxi warajh fl-ubbidjenza".

Imma l-fidi hija smigħ u viżjoni: "Is-smigħ jixhed is-sejħa personali u l-ubbidjenza, hekk ukoll il-fatt li l-verità tidher fiż-żmien; id-dehra tagħti viżjoni sħiħa tal-mixja kollha u tħallina nidħlu fil-proġett kbir ta' Alla; mingħajr din il-viżjoni jkollna f'idejna biss frak iżolat ta' ħaġa globali mhux magħrufa" (29).

Fin-numri 30-31 il-Papa jkompli jitkellem mir-rabta bejn li tara u tisma' fl-għarfien tal-fidi. Issa jdawwar ħarstu lejn il-Vanġelu ta' San Ġwann, "għax għar-raba' Vanġelu, it-twemmin huwa smigħ, u fl-istess ħin, li tara". Jagħmel 9 referenzi għal dan il-Vanġelu u fi ftit kliem, almenu hekk jidhirli jien, jagħti kważi sintesi konċiża tat-teoloġija ta' dan il-Vanġelu!

Għar-raba' Vanġelu l-fidi huwa smigħ: żewġ referenzi jikkonfermaw dan. Fl-ewwel kapitlu tal-Vanġelu, tnejn mid-dixxipli tal-Battista jmorru wara Ġesù wara li jisimgħu x-xhieda ta' Ġwanni li jistqarr lil Ġesù bħala l-Ħaruf ta' Alla: "iż-żewġ dixxipli semgħuh jgħid dan, u marru wara Ġesù" (1: 37). Il-Papa jġib ukoll il-kelma ta' Ġesù f'Ġwanni 10: 3-5 fejn jippreżenta ruħu bħala r-ragħaj it-tajjeb, ir-ragħaj li leħnu jiġi magħruf min-nagħaġ tiegħu. Qegħdin fil-kuntest tal-fejqan tal-agħma f'Ġerusalemm, fejqan li qanqal nuqqas ta' twemmin fost il-Lhud. "Min jiħol mill-bieb hu r-ragħaj tan-nagħaġ. Min ikun mal-bieb lilu jiftaħ, in-nagħaġ minn leħnu jisimgħu, u hu jsejjaħ in-nagħaġ tiegħu waħda waħda b'isimhom u joħroġhom barra. U meta joħroġ in-ngħaġ tiegħu, huwa jmur quddiemhom u n-ngħaġ jimxu warajh, għax jisimgħu leħnu. Imma wara wieħed barrani ma jimxux, anzi jaħarbu minnu, għax leħen barrani ma jafuhx".

San Ġwann jippreżenta wkoll il-fidi marbuta wkoll ma' li tara. Il-Papa jġib żewġ referenzi tal-Vanġelu marbuta mal-aħħar sinjal ta' Ġesù, jiġifieri l-qawmien ta' Lazzru. Is-sinjal kien qawwi tant li "raw dak li għamel Ġesù u emmnu fih" (11: 45). "Drabi oħra", jistqarr il-Papa, "hi l-fidi li twassal għal dehra aktar profonda". Lil Marta, oħt Lazzru, li stqarret quddiem l-ordni ta' Ġesù li jneħħu l-blata mill-qabar ta' ħuha: "Mulej, issa beda jrejjaħ; ġa ilu erbat ijiem mejjet", Ġesù jgħidilha: "Ma għedtlekx li jekk inti temmen, tara l-glorja ta' Alla?" (11: 40).

"Fl-aħħar mill-aħħar, it-twemmin u li tara jintisġu flimkien". U hawnhekk il-Papa jagħmel referenza għal Ġwanni 12: 44-45. Qegħdin proprju fi tmiem dak li jissejjaħ "il-Ktieb tas-Sinjali" fi-raba' Vanġelu. Minkejja dawn is-sinjali, bosta Lhud ma emmnux f'Ġesù: "Ġesù għolla leħnu u qal: Min jemmen fija jkun qiegħed jemmen mhux fija imma f'min bagħatni; u min jara lili jkun qiegħed jara lil min bagħatni".

"Bis-saħħa ta' din l-għaqda mas-smigħ, li tara jsir mixja wara Kristu, u l-fidi tidher bħala mixja bil-ħars, li fiha l-għajnejn jidraw

jaraw fil-profond". Il-Papa jikkonferma dan billi jġib tliet referenzi meħudin mir-rakkonti tal-qawmien. Id-dixxiplu Ġwanni, li kien wasal qabel Pietru quddiem il-qabar nhar l-Għid filgħodu, quddiem id-dehra tal-faxex tal-għażel u l-qabar vojt "ra u emmen" (20: 8). Marija Maddalena li rat lil Ġesù wara li ħasbitu l-ġennien (20: 14) "u riedet iżżommu, iżda ingħatatilha l-istedina li tikkuntemplah fil-mixja tiegħu lejn il-Missier", tistqarr b'mod sħiħ quddiem id-dixxipli, "Rajt lill-Mulej" (20: 18).

Il-Papa jagħlaq in-numru 30 billi jistqarr li din is-sintesi bejn is-smigħ u li tara fil-fidi hija possibbli biss jekk nitilqu mill-persuna konkreta ta' Ġesù, li narawh u nisimgħuh għax huwa l-Kelma magħmula bniedem, li tiegħu rajna l-glorja. Ir-riferenza hija ovvjament għall-Prologu solenni tal-Vanġelu ta' San Ġwann: "U l-Verb sar bniedem u għammar fostna, u aħna rajna l-glorja tiegħu, il-glorja li għandu mill-Missier bħala Ibnu l-waħdieni, mimli bil-grazzja u l-verità" (1: 14). "Id-dawl tal-fidi hu dak ta' Wiċċ li fih jidher il-Missier. Infatti, il-verità li l-fidi tilqa', fir-raba' Vanġelu hi d-dehra tal-Missier fl-Iben, f'ġismu u fl-għemejjel tiegħu fid-dinja, verità li tista' titfisser bħala t-triq mudwala ta' Ġesù".

Fin-numru 31 il-Papa, dejjem imdawwal minn San Ġwann, jitkellem mill-fidi bħala "mess" u jagħmel referenza għall-Ewwel Ittra ta' San Ġwann. Fil-fatt, hekk jikteb u jirreferi: "Hekk biss, permezz tal-Inkarnazzjoni, bil-qsim tal-umanità tagħna, l-għarfien proprju tal-imħabba seta' jilħaq is-sħuħija. Id-dawl tal-imħabba, infatti, jitwieled meta nintmessu f'qalbna, aħna u nilqgħu fina l-presenza ġewwiena tal-maħbub, li jħallina nagħrfu l-misteru tiegħu. Imbagħad nifhmu għaliex, flimkien ma' li tisma' u li tara, il-fidi, għal San Ġwann, hi mess". "Dak li kien mill-bidu, dak li aħna smajna, li rajna b'għajnejna, li lejh ħarisna u li messew idejna, jiġifieri l-Verb tal-ħajja, dan sejrin inxandrulkom" (1 Ġw 1: 1).

Anke llum nistgħu nmissuh bil-fidi. Hu għalhekk li l-Papa jikkwota lil Santu Wistin li jfakkar fil-mara bit-tnixxija tad-demm li messet

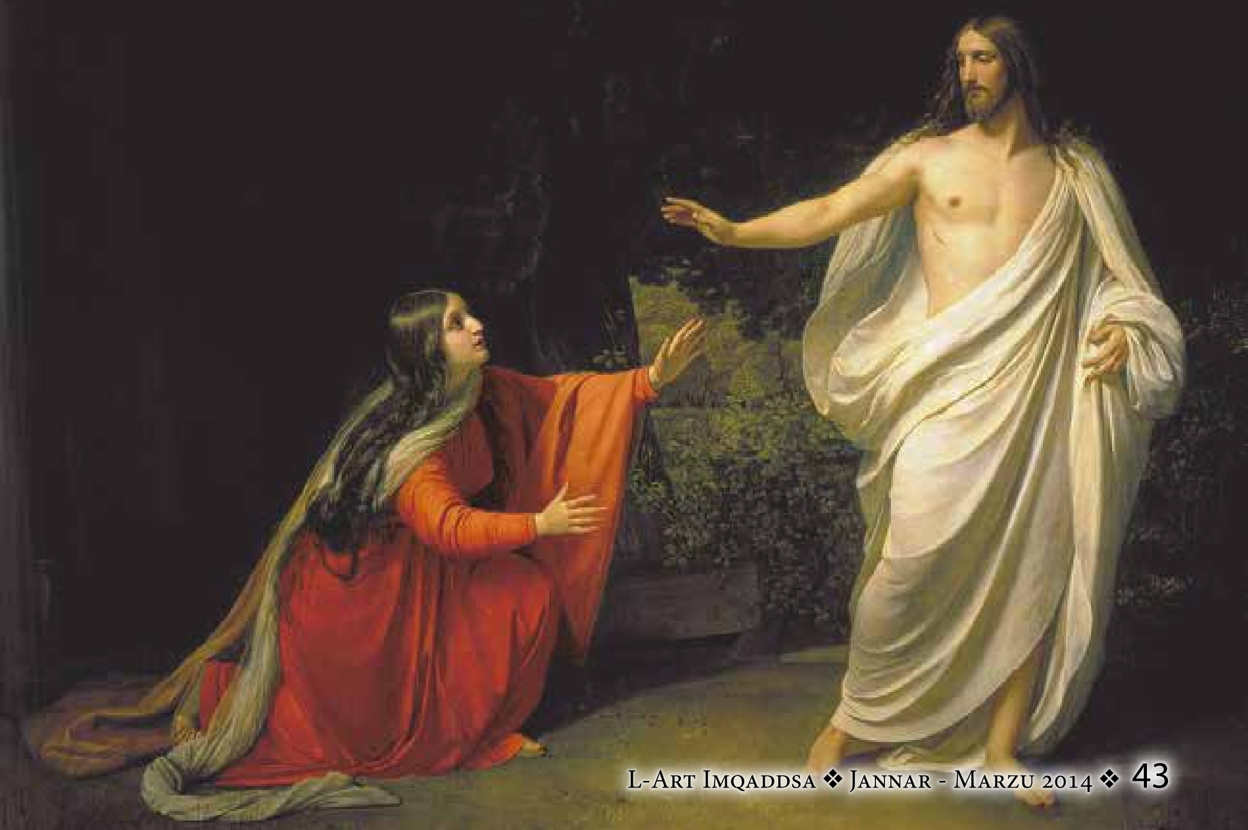

lil Ġesù bil-fidi biex tfiq: Tmiss il-qalb, dan hu t-twemmin". Ir-riferiment bibliku indikat huwa għall-Vanġelu ta' Luqa 8: 45-46 li jġib il-kliem ta' Ġesù, huwa u miexi mal-kotra lejn id-dar ta' bint Ġajru, malli jħoss il-qawwa li tfejjaq ħierġa minnu: "U Ġesù qal: Min messni". Kulħadd ċaħad li kien messu, u Pietru qallu: Mgħallem, in-nies qegħdin jagħfsu fuqek u jrossu madwarek. Imma Ġesù qal: Xi ħadd messni, għax ħassejt li xi qawwa ħarġet minni".

Il-fidi u t-tiftix ta' Alla

Fin-numru 35, il-Papa jistqarr li "id-dawl tal-fidi f'Ġesù jdawwal ukoll il-mixi ta' dawk kollha li jfittxu lil Alla, u tagħti l-kontribut proprju tal-Kristjaneżmu fid-djalogu mas-seġwaċi tad-diversi reliġjonijiet". Għalhekk jagħmel tliet referenzi għall-Ittra lil-Lhud, kollha mill-kap 11, biex juri kif anke l-awtur sagru jkellimna dwar ix-xhieda tat-tajbin, li qabel il-patt ma' Abraham, kienu diġà qegħdin ifitxxu lil Alla bil-fidi. Niftakru li fil-kap 11 ta' din l-ittra tant sabiħa, l-awtur sagru jikellem b'mod solenni dwar il-qawwa u l-glorja tal-fidi. Ngħaqqad it-tliet referenzi li, fil-fatt, huma tlett ivrus wara xulxin: "Kien permezz tal-fidi li Abel offra lil Alla sagrifiċċju aħjar minn ta' Kajin, sagrifiċċju li bis-saħħa tiegħu kiseb xhieda li hu kien raġel ġust, u Alla tah xhieda tad-doni tiegħu; u b'dik il-fidi hu għadu jsemma leħnu għad li miet. Kien minħabba l-fidi tiegħu li Ħenok ittieħed minn fostna hekk li hu l-mewt ma rahiex; ma nstabx iżjed, għax Alla kien ħadu. U tassew, qabel ma ttieħed kien kiseb xhieda li hu kien jogħġob lil Alla. Mingħajr il-fidi ma jistax ikun li wieħed jogħġob lil Alla. Għax kull min jersaq lejn Alla jeħtieġlu jemmen li Alla jeżisti u li hu jagħti l-ħlas xieraq lil dawk li jfittxuh" (11: 4-6).

L-aħħar referenza biblika hija mill-Vanġelu tat-Tfulija ta' Mattew (2: 1-12). Hija l-ġrajja tal-Maġi li jsiru xbiha ta' min ifittex lil Alla u d-dawl tiegħu b'qalb sinċiera. "Xbiha ta' dan it-tiftix huma l-Maġi, immexxijin minn kewkba sa Betleħem. Lilhom id-dawl ta' Alla dehrilhom bħala mixja, bħala kewkba li tmexxi tul it-triq ta' kixfiet. Il-kewkba titkellem dwar is-sabar ta' Alla b'għajnejna, li jridu jidraw id-dija tagħha. Il-bniedem reliġjuż jinsab f'mixja u jrid ikun lest li jitħalla jitmexxa, li joħroġ minnu nnifsu biex isib lil Alla li dejjem jgħaġġibna…l-istqarrija Nisranija ta' Ġesù, salvatur waħdieni, tgħid li d-dawl kollu ta' Alla hu kkonċentrat fih, fil-ħajja mudwala tiegħu, li fiha jidhru l-bidu u t-tmiem tal-istorja". "Meta twieled Ġesù f'Betleħem tal-Lhudija, fi żmien is-sultan Erodi, xi maġi mill-lvant ġew Ġerusalemm jistaqsu: Fejn hu dak li twieled sultan tal-Lhud? Għax rajna l-kewkba tiegħu tielgħa u ġejna nqimuh… Dawk, wara li semgħu s-sultan, telqu, u ara l-kewkba li kienu raw tielgħa bdiet miexja quddiemhom sakemm waslet u waqfet fuq il-post fejn kien hemm it-tifel. Kif raw il-kewkba mtlew b'ferħ tassew…" (1: 1-2. 9-10).